

Nye Veier AS
Att. Magnus Thomassen
Tangen 76
4608 KRISTIANSAND S

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ole Martin Aanonsen, 37 01 78 51

Oversendelse av endring av utslippstillatelse - E39 Mandal øst - Mandal by

---

Fylkesmannen endrer etter søknad fra Nye Veier AS deres tillatelse til utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet.

Vi har revidert tillatelsens vilkår til å omfatte utslipp i forbindelse med arbeider på ny delstrekning av tilførselsveien mellom Greipsland og Ime. Vi har også endret krav til målemetode for et målepunkt i Mandalselva.

Nye Veier AS skal betale gebyr etter sats 5, jamfør forurensningsforskriften § 39-4. Dette gir et gebyr på kroner 66 600.

Vi viser til søknad fra Nye Veier AS datert 30. mars 2020 med tilhørende søknad om endring av overvåkningsprogram, datert 15. mai 2020. Vi viser også til vår behandling av tidligere tillatelse (tillatelsenummer 2019.0867.T), datert 2. oktober 2019, for vår begrunnelse av tillatelsens delstrekninger som ikke berøres av den omsøkte endringen.

Vedtak

Med hjemmel i forurensningsloven §§ 11 og 18, jamfør §16, endrer Fylkesmannen i Agder Nye Veier AS sin tillatelse til utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet.

Vi har endret:

- Tillatelsens forside
- Tillatelsens punkt 1 slik at tilførselsveien og tunneldriving er med i tillatelsens omfang.
- Tillatelsens punkt 3.1 slik at det er tatt inn vilkår for utslipp av tunneldrivevann.
- Tillatelsens punkt 3.3 slik at Jåbekkvannet skal inngå i miljøovervåkningsprogrammet.
- Tillatelsens punkt 3.4 slik at rensekrav til utslipp fra tunnel er tatt inn.
- Tillatelsens punkt 3.6 slik at målemetode for stasjoner i Mandalselva er oppdatert.
- Tillatelsens nummerering av underpunkter under punkt 3 er oppdatert.

- Tillatelsens punkt 8.3 slik at avsnittet også omfatter bunnrenskemasser fra tunnel.
- Tillatelsens punkt 10.2 for å gi bestemmelser om innsending av oppdatert miljøovervåkingsprogram og kart over målestasjoner.

Endret tillatelse med tilhørende vilkår oversendes i eget vedlegg.

Vedtak om gebyr

Fylkesmannen viser til forurensningsforskriften kapittel 39 om gebyrer til statskassen for Fylkesmannens arbeid med tillatelser mv. Varsel om gebyr ble sendt i brev av 6. mai 2020.

Nye Veier AS skal betale gebyr i samsvar med gebyrsats 5, jamfør forurensningsforskriften § 39-3, jamfør § 39-4. Dette tilsvarer et gebyr på kroner 66 600. Valg av gebyrsats er begrunnet i medgått saksbehandlingstid. I denne har vi brukt om lag to ukesverk.

Høring

Søknaden med tilhørende dokumenter ble sendt på høring i henhold til forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) §§ 36-7 og 36-8 den 29. april 2020 med frist for innsending av merknader til 5. juni 2020.

I løpet av høringsperioden kom det inn svar fra Lindesnes kommune og Kystverket. Kystverket hadde ingen merknader til søknaden.

Innspill fra Lindesnes kommune

Kommunen viser til at resultatene fra førundersøkelsene og erfaringer fra veibyggingen i regionen så langt bør legges til grunn for fastsettelse av grenseverdiene i den endrede tillatelsen. De ønsker også at det i tillatelsens vilkår skal være forhåndsdefinert hvordan eventuelle overskridelser av grenseverdiene skal følges opp. Utslipp fra tunneldrivevann skal slippes ut til Mandalselva. Kommunen viser til at utslippspunktet ikke må være til hinder for nottrekk etter laks og sjøørret. De viser også til at rensegraden fra utslippene av suspendert stoff fra tunneldrivevannet bør konkretiseres. Utover dette viser Lindesnes kommune til innsendt merknad fra Mandal kommune i forbindelse med høring av den opprinnelige søknaden, som var på høring i 2019.

Kommentarer fra Nye Veier AS

De innkomne innspillene ble sendt til Nye Veier AS for kommentar. De har gitt følgende kommentarer:

«Av de innkomne merknadene kommenterer vi innspillet fra Lindesnes kommune som omhandler utslippspunkt av rensset vann fra tunneldriving til Mandalselva.

Tunneldriving er i all hovedsak planlagt å foregå fra nordsiden av tunnelen. Det vil derfor kun bli ett utslippspunkt, fra nordlig tunnelpåhugg. Renset utslippsvann er planlagt, i de perioder vi har behov for dette, å kunne ledes i lukket system/ledning helt fra tunnellrensaneanlegg og via stikkrenne under den gamle fylkesveien og loddes ned til ca. 5 meters dyp. Vi går gjerne i dialog om eventuelle tilpasninger til notfiske i området, som kommunen nevner i sitt innspill, men vi har ikke fått tilstrekkelig konkret informasjon om detaljene i dette fisket ennå.»

Fylkesmannens kommentarer til innkomne innspill

Forholdene som er berørt i innspillet fra Lindesnes kommune vil i all hovedsak bli omtalt og vurdert i avsnittet om Fylkesmannens vurdering av saken. For punktet om utslipp av vann fra

tunnelreanseanlegget til elva og mulig konflikt med nottrekk etter laks og sjøørret, viser vi til kommentar fra Nye Veier AS.

Søknadens bakgrunn og innhold

Nye Veier AS søker om en endring av gjeldende utslippstillatelse, tillatelsenummer 2019.0867.T datert 2. oktober 2019, for å implementere krav til håndtering av forurensning knyttet til arbeider med tilførselsveien til E39 i Lindesnes kommune tillatelsen. Delstrekningen av tilførselsveien er om lag 2 km lang og går mellom Greipsland og Ime, hvor ca. 740 meter vil gå i tunnel under Sandnesheia og i miljøtunnel nord for Sandnesheia.

Nye Veier AS ber i tillegg i brev av 15. mai 2020 om at Fylkesmannen vurderer behovet for å opprettholde kravet om målepunkt for kontinuerlig overvåking av Mandalselva ved logging og viser til befarings i området den 14. mai 2020. Bakgrunnen for at Nye Veier AS ønsker å ta ut punktet fra overvåkingsprogrammet er at måleresultatene er synlig påvirket av forbipasserende båttrafikk og sonden hyppig gir feilmålinger som følge av at organisk materiale legger seg på sonden. Dette gir lite relevante data. Nye Veier AS viser til at en kan bruke målinger i tilførselsbekker for å sannsynliggjøre teoretisk påvirkning på Mandalselva basert på fortynningsmodeller.

Søknaden inneholder førkartleggingsdata for de aktuelle resipientene i området. Resipientene som er relevante for endringen av tillatelsen er Jåbekken (vannforekomst-ID 022.32Z), som består av Aurebekkvann og Jåbekkvannet med tilhørende bekkefelt og Mandalselva (vannforekomst-ID 022.A11). Vi viser til søknaden for detaljert informasjon om vannforekomstene og forundersøkelsene.

Vannforekomstenes sårbarhet er vurdert etter Statens Vegvesens rapport 597, og det er også gjennomført en klassifisering etter Miljødirektoratets veileder 02:2018 – klassifisering av miljøtilstand i vann. Vi viser også her til søknaden for detaljert informasjon om sårbarhetsvurderingene etter lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften).

Søknaden gir også en oversikt over hvilke typer forurensning som kan oppstå under de midlertidige anleggsarbeidene med E39 og tilhørende tilførselsveier og sidearealer. Dette omfatter blant annet avrenning til vann fra arbeider med midlertidige rigg- og anleggsarbeider, opparbeidelse av selve veitraséen med sidearealer, tunneldriving og massedeponier. Samtidig vil det være utslipp til luft i form av støv samt støy fra anleggsarbeidene. I gjeldende tillatelse er alle disse forholdene omtalt, med unntak av tunneldriving. Vi viser derfor til søknaden for mer en detaljert beskrivelse av andre mulige forurensningskilder enn dette.

Søknaden legger opp til et omfattende overvåkningsprogram som skal koordineres med eksisterende prøvetaking knyttet til arbeidene mellom Døle bru og Mandalselva. Overvåkingen legger opp til overvåking av vann oppstrøms og nedstrøms anleggsaktiviteten for å fange opp endringer i vannkvalitet som kan relateres til anleggsarbeidene, men vil også fange opp og kunne identifisere naturlige variasjoner som følge av for eksempel nedbørsperioder og landbruksaktivitet. Overvåkingen er tenkt gjennomført ved både kontinuerlig logging og manuell vannprøvetaking samt biologiske undersøkelser. Det søkes om grenseverdier for pH, suspendert stoff og turbiditet. For argumentasjon omkring andre parametere og plassering av prøvestasjoner, viser vi til søknaden.

Fylkesmannens vurdering

Planstatus

Før forurensningsmyndigheten kan gi tillatelse etter forurensningsloven, skal arealbruken for det aktuelle området være avklart etter lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven). Reguleringsplanen for delstrekningen av tilførselsveien mellom Greipsland og Ime som danner bakgrunnen for søknaden om endring av utslippstillatelse ble vedtatt av kommunestyret i Lindesnes kommune den 18. juni 2020. Reguleringsplanen igjen følger kommuneplanens arealdel for det aktuelle området.

Lovgrunnlaget for tillatelsen

Fylkesmannen har valgt å ta inn relevante krav for arbeidene med den aktuelle tilførselsveien i utslippstillatelse nummer 2019.0867.T fremfor å utarbeide en helt ny tillatelse. Dette er gjort av hensyn til at det vil være mest hensiktsmessig for både forurensningsmyndigheten, tiltakshaver og entreprenører å samle alle kravene knyttet til utbyggingen mellom Døle bru og Mandal i ett dokument. Fylkesmannens hjemmel til å fastsette og endre tillatelse til forurensende virksomhet er gitt i forurensningsloven §§ 11 og 18, jamfør § 16.

Utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet er i forurensningsloven § 8, første ledd nummer 3 unntatt fra kravet om tillatelse etter forurensningsloven. Fylkesmannen har likevel krevd at det søkes om utslippstillatelse fra utbyggingen av ny E 18 og E 39, med begrunnelsen at anleggene er svært omfattende, berører mange vannforekomster og har en lang anleggsperiode.

Vurdering av endringene

Miljøansvarlig personell hos Hæhre har gjennomført kontinuerlig måling av blant annet turbiditet i Mandalselva siden anleggsarbeidene startet. På en befaring Fylkesmannen gjennomførte på anlegget sammen med miljøansvarlig for Hæhre og Nye Veier AS den 14. mai, ble det stilt spørsmål ved hensiktsmessigheten av å opprettholde denne målingen, da loggeren åpenbart ble påvirket av fritidsbåter som passerte og organisk materiale i elva.

Fylkesmannen deler søkers syn om at man vil kunne sannsynliggjøre teoretisk påvirkning av Mandalselva ved å vise til overvåking i bekker med avrenning til Mandalselva og deretter vurdere hvor mye et eventuelt utslipp vil fortynnes. Mandalselvas totale nedbørsfelt er 1806 km², mens nedbørsfeltet rundt Lindlandslåtter med omkringliggende bekkesystemer og øvrige arealer med direkte avrenning til Mandalselva har eksempelvis et samlet nedbørsfelt lik 2,78 km². Disse arealene utgjør da kun 0,15% av vanntilførselen til Mandalselva, som igjen gir et fortynningsforhold på om lag 1:666.

Vi mener at feilmarginene i dagens kontinuerlige logging i Mandalselva er langt større enn den mulige påviselige belastningen som anleggsarbeidene vil kunne medføre i elva selv ved ekstreme mengder suspendert stoff i vannet. Loggerverdier med høy usikkerhet har derfor liten reel verdi. På bakgrunn av dette har vi derfor ingen motforestillinger mot at kravet om kontinuerlig logging i elva tas ut av gjeldende tillatelse og erstattes med krav om at det tas periodevis manuelle prøver på relevant lokalitet. Vi anser at denne endringen som en ren teknisk endring av målemetode.

Gjennom miljøovervåking fra gjennomførte og pågående delstrekninger, har vi ment å kunne se at det har liten hensikt å forsøke å sette grenseverdier i bekker og mindre vassdrag dersom det er omfattende anleggsarbeider innenfor nedbørsfeltet. Verdiene som oppnås ved førkartlegging vil kunne variere mye og gi lite pålitelige bakgrunnsverdier å fastsette grenseverdier på bakgrunn av. Vi har i stedet fokusert på å sette grenseverdier i større resipienter. At det ikke settes grenseverdier i bekker og mindre tjern gir imidlertid ikke anledning til å unnlate å gjøre avbøtende tiltak, hvilket også er presisert i tillatelsens vilkår. For utbygger vil det også være hensiktsmessig å gjennomføre

avbøtende tiltak for å redusere utslipp til mindre vannforekomster, da disse igjen vil kunne påvirke elver og innsjøer nedstrøms.

Forurensning fra anleggsarbeidene, for eksempel forurensning i form av støv og støv, vil oppfattes ulikt av dem som berøres. Ved partikkelforurensning i vann vil vannsøylen kunne oppfattes som misfarget selv ved små mengder tilført finstoff. Hvordan dette oppfattes avhenger av konsentrasjon, partikkelstørrelse og vanddybde. I rennende, grunt vann vil 10 FNU se klart ut, mens i en stillestående innsjø kan dette framstå som sterkt gråfarget vann. Partikkeltransport i vann er kjent for å kunne gi mekanisk skade på fisk dersom det er skarpe eller nåleformede partikler. Det er ikke kjent at mineraler som gir denne typen partikler forekommer på den aktuelle delstrekningen, så Fylkesmannen finner det lite sannsynlig at det vil kunne oppstå mekanisk skade på fisk. Det er imidlertid risiko for at partikler vil kunne sedimentere i elveløp eller innsjøer og dermed endre de fysiske forholdene for gyting og generelt påvirke bunnsstratet i innsjøene, noe som kan endre artssammensetning og tettheten av virvelløse dyr.

Eventuelle overskridelser av de fastsatte grenseverdiene vil måtte vurderes individuelt basert på bakgrunnen for hendelsen, omfang av overskridelsen og hvilken konsekvens overskridelsen gir. Vi ser det derfor ikke som hensiktsmessig å sette opp en forhåndsdefinert reaksjon til eventuelle overskridelser, jamfør innspillet fra Lindesnes kommune. Fylkesmannen har lovhjemmel til å pålegge den ansvarlige part å utbedre oppstått skade. Et eksempel kan være restaurering av gytestrekk i bekker dersom disse tilslammes av sedimenter fra anleggsarbeidene.

Ved myndighetsutøvelse skal man ved tiltak som berører vannforekomster vurdere hvorvidt tiltaket er i strid med bestemmelsene i forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften) §§ 4 og 12. Fylkesmannen viser til vurderinger gjort i vedtak av 2. oktober 2019 og hva som er anført i tidligere avsnitt. Vi finner ikke at det er grunnlag for å tro at påvirkningen på vannforekomstene vil være endret utover hva som tidligere har blitt tatt høyde for. Vi mener derfor at arbeidene med delstrekningen av tilførselsveien ikke vil gi varige negative virkninger på resipienter slik at vannforekomstenes muligheter for å oppnå sine respektive miljømål i gjeldende forvaltningsplan endres. På bakgrunn av vurderingene gitt over, finner vi heller ikke at arbeidene er av en slik art at § 12 kommer til anvendelse.

Ved myndighetsutøvelse skal også naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7, prinsipper for offentlig beslutningstaking, legges til grunn. Vi viser til eksisterende tillatelse for utfyllende vurderinger etter naturmangfoldloven, da vi ikke kan se at arbeidene med tilførselsveien vil berøre områder som ikke er vurdert tidligere. Selv om Nye Veier AS nå skal i gang med ytterligere anleggsarbeider i området, finner vi ikke at situasjonen for den samlede belastningen på Mandalselva og Jåbekkvassdraget endres i forhold til vurderingen som er gjort ved tidligere saksbehandling, jamfør naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.

Naturmangfoldlovens § 11 om kostnader ved miljøforringelse og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder gjenspeiles i at Nye Veier AS plikter å redusere sine utslipp så langt det er hensiktsmessig, og at de må gjøre avbøtende tiltak for alle kilder til forurensning, herunder bygge nødvendige rensesystemer for partikkelforurenset vann og benytte siltgardiner der dette er hensiktsmessig.

For vurdering av vannforekomster i området viser vi til vår saksbehandling av utslippstillatelsen datert 2. oktober 2019. Fylkesmannen vil bemerke at det ikke er gjort en vurdering av behovet for overvåking i Jåbekkvannet i førkartleggingen eller Nye Veiers søknad. Dette vannet ligger nedstrøms fra Aurebekkvannet, og det vil også trolig kunne oppstå noe avrenning til vassdraget fra

terrengkjøring og anleggsarbeider i forbindelse med tilførselsveien. Jåbekkvannet (vannforekomst-ID 022-790-R) er i vann-nett vurdert å ha god kjemisk og økologisk tilstand, men vil på grunn av nærhet til intensivt drevne landbruksarealer trolig kunne påvirkes midlertidig ved jordbearbeiding eller andre landbrukstiltak.

I området rundt Jåbekkvann er det i Miljødirektoratets base «Artskart» registrert en lang rekke rødlisteartede fugler, som for en stor del er tilknyttet vann. Det er derfor viktig å ha en overvåkning av innsjøen for å dokumentere og se en eventuell påvirkning under anleggsperioden. På bakgrunn av at det ikke er gjennomført førkartlegging, foreligger det ikke gode førdata vannforekomsten. Det ligger heller ikke data i basen «Vannmiljø». Som følge av at anleggsområdene som teoretisk kan ha avrenning til Jåbekken er langt unna og berører et svært lite areal, vurderer vi det ikke som hensiktsmessig å fastsette en grenseverdi for vannforekomsten, men relevante parametere skal overvåkes gjennom miljøkontrollprogrammet for anleggsarbeidene.

Tiltakshaver har gjennomført et omfattende overvåkningsprogram som har gitt grunnlag for kunnskapsgrunnlaget i saken. Samtidig er det gjort konsekvensutredninger i forbindelse med planarbeidene, så vi vurderer det samlede kunnskapsgrunnlaget til å være godt, jamfør naturmangfoldloven § 8. Førre-var-prinsippet kommer derfor ikke til anvendelse, jamfør naturmangfoldloven § 9.

Ved tunneldriving vil utslipp til vann være knyttet til produksjonsvann fra boring, innlekkasje fra berggrunnen til tunnelen, påboret vann og spylevann. Vannet fra produksjonen vil kunne ha høyt innhold av suspendert stoff fra boring, sprengning og knusing av steinmasser. Suspendert stoff vil kunne være negativt for naturmiljøet som følge av nedslamming av gytegrus og øvrig sedimentering i vassdrag samt mekanisk skade på vev. Bruk av sementbaserte injeksjonsmidler i tunnelene vil gi forhøyede pH-verdier. Sammen med nitrogenforbindelser fra uomsatt sprengstoff vil høy pH kunne gi negative konsekvenser for vannlevende organismer. Ved høy pH og temperatur vil ammonium i stor grad omdannes til ammoniakk, som i høye konsentrasjoner er giftig for vannlevende organismer. Nitrogenforbindelser vil også kunne virke eutrofierende i brakkvann og saltvann. Dette er et mindre problem i ferskvann, da algevekst i ferskvann ofte er begrenset av tilgangen på fosfat.

Anleggsarbeidene som omfattes av endringen av gjeldende tillatelse vil i all hovedsak foregå langs vannskillet mellom nedbørsfelt eller i tunnel. Dette gjør at man i hovedsak unngår våte arbeider i og langs vassdrag med påfølgende avrenningsproblematikk. Arbeider i myr og annen masseutskiftning vil sammen med avrenning fra øvrige anleggsområder i dagen likevel medføre en risiko for partikkeltransport til resipienter under anleggsperioden.

For arbeider med tunneldriving finner vi det hensiktsmessig å sette grenseverdier for pH ut fra aktuelt behandlingsarrangement, slik at for høy pH ikke medfører skade på fisk, eller gjør at ammonium går over til ammoniakk. Nye Veier AS har for strekningen Kristiansand vest – Døle bru en øvre grenseverdi for pH fra tunnelutslipp lik 8,5. Fylkesmannen finner det hensiktsmessig å benytte denne grenseverdien også for utslipp fra tunneldriving på dette delstrekket. Ved å unngå utslipp av vann med høyere pH-verdi enn 8,5, vil det ved utslipp av dette vannet til Mandalselva være så godt fortynnet at det etter Fylkesmannens syn ikke er risiko for skade på eller ulemper for fisk knyttet til utslippet. Tunnelvann skal også gjennomgå annen relevant rensing før utslipp til resipient.

I all hovedsak finner Fylkesmannen at aktuelle resipienter har relevante grenseverdier fastsatt i eksisterende tillatelse, vi og finner ikke grunn til å endre disse. De grenseverdiene som gjelder for Mandalselva og Aurebekkvann, vil derfor også gjelde for den nå omsøkte veistrekningen. Vi finner heller ikke grunn til å endre andre vilkår eller parametere. Bakgrunnen for denne vurderingen er at

anleggsvirksomheten som skal foregå mellom Ime og Greipsland med unntak av tunneldrivingen, som får egne vilkår, er lik anleggsvirksomheten for delstrekningen som allerede er regulert gjennom gjeldende tillatelse. Vi ser derfor ingen grunn til å tro at utslippene vil være av en annen karakter enn det som allerede er tatt høyde for i tidligere vurderinger.

Eventuelle tiltak som krever saksbehandling etter annet lovverk må søkes om på ordinært vis.

Klageadgang

Vedtak om endring av tillatelse og vedtak om fastsetting av gebyrsats kan påklages av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse til Miljødirektoratet innen tre uker. En eventuell klage skal sendes Fylkesmannen i Agder.

Med visse begrensninger har partene rett til å se sakens dokumenter. Nærmere opplysninger om dette fås ved henvendelse til Fylkesmannen. Øvrige opplysninger om saksbehandlingsregler og andre regler av betydning for saken vil Fylkesmannen også kunne gi på forespørsel.

Med hilsen

Ingunn Løvdal
Miljøverndirektør

Ole Martin Aanonsen
seniorrådgiver
Miljøvern avdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 E 39 - tilførselsvei Greipsland- Ime -
Vilkårsdel

Kopi til:
Lindesnes kommune

Nordre Heddeland 26 4534 MARNARDAL

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven

for

Nye Veier AS

Ny E39 Mandal øst – Mandal vest

Tillatelsen er gitt i medhold av lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6, § 11 jf. § 16 og endret i medhold av § 18. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger gitt i søknader av 6. mai 2019, av 30. mars 2020 og av 15. mai 2020 samt opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden. Vilkårene framgår på side 3 til og med side 12. Tillatelsen gjelder fra dags dato.

Virksomheten må på forhånd avklare med Fylkesmannen dersom den ønsker å foreta endringer i driftsforhold, utslipp med mer som kan ha miljømessig betydning og som ikke er i samsvar opplysninger som er gitt i søknaden eller under saksbehandlingen.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen er trådt i kraft, skal virksomheten sende en redegjørelse for virksomhetens omfang, slik at Fylkesmannen kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Virksomhetsdata

Virksomhet	Nye Veier AS
Beliggenhet/gateadresse	Svanedamsveien 10
Postadresse	4621 Kristiansand S
Kommune og fylke	Kristiansand, Agder
Org. nummer (bedrift)	919 410 620
Gårds- og bruksnummer	-
NACE-kode og bransje	42.110 Bygging av veier og motorveier

Fylkesmannens referanser

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	
2019.0867.T	1002.139.01	

Tillatelse gitt: 02.10.2019	Endringsnummer: 1	Sist endret: 10.07.2020
Ingunn Løvdal miljøverndirektør	Ole Martin Aanonsen seniorrådgiver	

Endringslogg

Endring nummer	Dato	Endringens innhold
1	10.07.2020	<p>Forsiden er endret.</p> <p>Punkt 1: Tilførselsveien er tatt med i tillatelsens omfang sammen med utslipp av tunneldrivevann.</p> <p>Punkt 3.1: Avsnitt om bestemmelser for tunnelutslipp er tatt inn i tillatelsen.</p> <p>Punkt 3.3: Det er tatt inn krav om overvåkning av Jåbekkvannet i miljøovervåkningsprogrammet. Målemetode for turbiditet i Mandalselva er presisert til manuell prøvetaking.</p> <p>Punkt 3.4: Det er tilført et nytt punkt om rensekrav til utslipp fra renseanlegg ved tunnel.</p> <p>Punkt 3.6: Målemetode er oppdatert for stasjoner i Mandalselva.</p> <p>Øvrige underpunkter under punkt 3 har fått oppdatert nummerering.</p> <p>Punkt 8.3: Avsnittet er oppdatert til å omfatte bunnrenskemasser fra tunnel.</p> <p>Punkt 10.2: Det er satt ny frist for innsending av miljøovervåkningsprogram og kart over målestasjoner som er oppdatert i henhold til revidert tillatelse.</p>

1. Tillatelsens omfang

Tillatelsen er midlertidig og gjelder fra dags dato og frem til anleggsperioden er over. Planlagt anleggsfase er fra høsten 2019 til 2022.

Tillatelsen gjelder forurensning knyttet til bygging av ny E39 Mandal øst – Mandal by med tilhørende tilførselsvei og omfatter blant annet:

- Utslipp fra områder med sprengning i dagsoner
- Avrenning fra områder med sprengsteinsmasser
- Avrenning fra graving i myrområder
- Utslipp av tunneldrivevann
- Støy og støv fra anleggsarbeid
- Avfallshåndtering

Nye Veier AS skal senere søke om tillatelse for driftsfase, og enkelte av kravene fra anleggsfasen kan bli videreført til tillatelsen for driftsfasen.

(Sist endret 10.07.2020)

2. Generelle vilkår

2.1. Utslippsbegrensninger

De utslippskomponenter fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning er uttrykkelig regulert gjennom spesifikke vilkår i denne tillatelsens punkt 3 til 10. Utslipp som ikke er uttrykkelig regulert på denne måten er også omfattet av tillatelsen så langt opplysninger om slike utslipp ble fremlagt i forbindelse med saksbehandlingen eller må anses å ha vært kjent på annen måte da vedtaket ble truffet. Dette gjelder likevel ikke utslipp av prioriterte miljøgifter oppført i vedlegg 1. Utslipp av slike komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår gjennom uttrykkelig regulering i vilkårenes punkt 3 til 10, eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning, jmfør forurensningsloven § 8, tredje ledd.

2.2. Plikt til å overholde grenseverdier

Alle grenseverdier skal overholdes innenfor de fastsatte midlingstider. Variasjoner i utslippene innenfor de fastsatte midlingstidene skal ikke avvike fra hva som følger av normal drift i en slik grad at de kan føre til økt skade eller ulempe for miljøet.

2.3 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra virksomheten, herunder utslipp til luft og vann, samt støy og avfall, er isolert sett uønsket. Selv om utslippene holdes innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter virksomheten å redusere sine utslipp, herunder støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten omfatter også utslipp av komponenter det ikke gjennom vilkår uttrykkelig er satt grenser for.

2.4 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde ordinære utslipp på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp, skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha utslippsmessig

betydning. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert (jamfør internkontrollforskriften § 5 punkt 7¹).

2.5 Tiltaksplikt ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter virksomheten å iverksette de tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren, herunder om nødvendig å redusere eller innstille driften.

Virksomheten skal så snart som mulig informere Fylkesmannen om unormale forhold som har eller kan få forurensningsmessig betydning, herunder dersom man under anleggsarbeidene påtreffer berggrunn som kan avgi sur avrenning. Akutt forurensning skal i tillegg varsles i henhold til punkt 9.4.

2.6. Internkontroll

Virksomheten plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til gjeldende forskrift om dette². Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder krav i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og relevante forskrifter til disse lovene. Virksomheten plikter å til enhver tid holde internkontrollsystemet sitt oppdatert.

Virksomheten plikter til enhver tid å ha oversikt over alle forhold som kan medføre forurensning og å kunne redegjøre for risikoforhold. Plikt til å gjennomføre risikoanalyse med hensyn til *akutt* forurensning følger av punkt 9.1.

3. Utslipp til vann

3.1. Utslippsreducerende tiltak

Virksomheten skal etablere tilstrekkelige renseløsninger og avbøtende tiltak for å redusere utslipp av partikler, partikkelbunden forurensning, olje og ammoniakk / ammonium / øvrige nitrogenforbindelser mest mulig, slik at det ikke fører til skade eller ulempe for miljøet. De avbøtende tiltakene omfatter også regulering av pH på en slik måte at pH ligger innenfor et akseptabelt intervall, jamfør de fastsatte grenseverdiene i punkt 3.3.

Det er ikke tillatt å vaske betongbiler i anleggsområder slik at vaskevannet slippes ut i resipient.

---

¹ Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter - forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

² Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter - forskrift av 06.12.1996 nr. 1127 (Internkontrollforskriften)

Tunnelutslipp

- Tunnelutslipp skal renses før utslipp til resipient.
- Virksomheten skal opparbeide renseanlegg basert på best tilgjengelig fagkunnskap og teknikk.
- Renseanlegg skal være dimensjonert slik at de kan ta hånd om vannmengdene som blir tilført anlegget og må ha tilstrekkelig oppholdstid for å redusere utslippet i nødvendig grad for å klare å overholde grenseverdier i prøvetakingspunkter nedstrøms renseanlegget.

Virksomheten skal overvåke utslippet gjennom kontinuerlig prøvetaking i utslippspunktet.

Oljeutslipp fra riggområder/tunnel

- Utbygger skal etablere oljeutskillere i områder med tunneldriving og større riggområder.
- Virksomheten skal framlegge prøvetakingsprogram for utslipp fra oljeutskillere sammen med det øvrige miljøovervåkningsprogrammet.
- Absorbenter skal være tilgjengelig på alle steder hvor oljeholdige utslipp kan forekomme.

Utslipp fra terrengarbeid i dagsoner og større massefyllinger/anleggsområder

- Det skal etableres behandlingssystemer for avrenning fra anleggsarbeider og massedeponier til resipienter, herunder forurensning fra større midlertidige og permanente terrengutfyllinger med sprengstein fra tunneldriving, utgravinger av større myrområder, mellomagre for myrmasser. Avrenningen skal gjennomgå nødvendig grad av rensing og/eller behandling for å overholde grenseverdiene i punkt 3.3.
- Virksomheten skal gjennomføre avbøtende tiltak for å så langt som mulig redusere avrenning til resipient av partikler knyttet til terrengtransport, hogst og fjerning av jorddekke.
- Rense/behandlingsanlegg må være tilstrekkelig dimensjonert til å håndtere avrenningen ved store nedbørsmengder og sikre en oppholdstid som gir tilstrekkelig behandling.
- Virksomheten skal utarbeide rutiner for å hindre utslipp til grunn og resipient fra påfyll av drivstoff, vedlikehold av maskiner og lignende.
- Ved eventuelle punktutslipp av olje eller drivstoff skal dette samles opp umiddelbart.
- Absorbenter skal være tilgjengelig på alle steder hvor slike utslipp kan forekomme.

(Sist endret 10.07.2020)

Sanitæravløp

Virksomheten skal håndtere sanitært avløpsvann i samsvar med krav fra den aktuelle kommunen.

3.2 Drift og vedlikehold

Virksomheten skal etablere skriftlige driftsrutiner som gjelder for renseanlegg og andre renseløsninger.

Rutinene skal fremgå av virksomhetens internkontroll og må som et minimum omhandle

- Driftsrutiner
- Tømmerutiner for renseanlegg, sandfang, sedimenteringsbasseng mv.
- Inspeksjonsrutiner for renseanlegg og resipienter
- Kontroll og kalibrering av måleinstrumenter, loggere mv.
- Prøvetakingsrutiner
- Avviksbehandling for forhold som gjelder ytre miljø og har betydning for drift av renseanlegg eller resulterer i risiko for negativ påvirkning i resipientene utover hva som er angitt som tillatt.

3.3. Grenseverdier i resipientene

Virksomheten skal kunne angi relevant referansestasjon for alle målepunkter i tillatelsen. Unntaksvis kan delvis påvirkede referanser før ytterligere påvirkning fra nytt tilførselspunkt benyttes.

Tabellene viser hvilke grenseverdier som gjelder for hver enkelt stasjon innen et delområde.

Delområde 1			
Stasjoner	Grenseverdi for turbiditet og suspendert stoff	pH-intervall	Jern (filtrert)
Hanevatn, utløp	25 mg/l SS	6,0 – 8,0	500mg/l
	25 FNU		
Storbekken	Bakgrunnsverdi + 15 mg SS/l	Bakgrunnsverdi ± 0,3 enheter	500mg/l
	Bakgrunnsverdi + 10 FNU		
Skagestadvannet, utløp	Bakgrunnsverdi + 10 mg SS/l	Bakgrunnsverdi ± 0,3 enheter	500mg/l
	Bakgrunnsverdi +5 FNU		
Delområde 2			
Stasjoner	Grenseverdi for turbiditet og suspendert stoff	pH-intervall	Jern (filtrert)
Aurebekkvannet, utløp	Bakgrunnsverdi + 10 mg SS/l	Bakgrunnsverdi ± 0,3 enheter	500mg/l

	Bakgrunnsverdi + 5 FNU		
Jåbekkvannet	Skal inngå i miljøovervåkingsprogrammet	Skal inngå i miljøovervåkingsprogrammet	Skal inngå i miljøovervåkingsprogrammet
Delområde 3			
Stasjoner	Grenseverdi for turbiditet og suspendert stoff	pH-intervall	Jern (filtrert)
Mandalselva	Bakgrunnsverdi + 1 mg SS/l	Bakgrunnsverdi ± 0,1 enheter	500mg/l
	Bakgrunnsverdi + 1 FNU		
Jåbekkvannet	Skal inngå i miljøovervåkingsprogrammet	Skal inngå i miljøovervåkingsprogrammet	Skal inngå i miljøovervåkingsprogrammet

(Sist endret 10.07.2020)

3.4. Grenseverdier for utslipp fra renseanlegg - tunnel

Utslippsgrense for pH: 6,0 – 8,5.

Tiltakshaver skal måle pH kontinuerlig i utslippspunktet. Grenseverdiene gjelder som midlingstid over en uke. Det skal ikke forekomme enkeltverdier over pH 9,0. Ved enkeltverdi større enn pH 9,0 må anlegget stanses, og virksomheten må gjennomføre tiltak for å justere pH.

(Sist endret 10.07.2020)

3.5. Grenseverdier for utslipp av oljeholdig avløpsvann

Virksomheten skal rense oljeholdig avløpsvann i oljeavskiller med etterpolering i sandfang eller liknende ved behov.

Utslippsgrense for utslipp fra oljeutskillere: 5 mg olje/l.

3.6 Forståelse av grenseverdier i resipienter

Grenseverdier satt i denne tillatelsen er å regne som absolutte grenser som ikke skal overskrides, dersom ikke annet er angitt gjennom presiseringer.

Dersom grenseverdier fastsatt i denne tillatelsen overskrides, skal virksomheten kunne sannsynliggjøre hvorvidt overskridelsene skyldes naturgitte forhold, andre aktører eller egen virksomhet. Forurensningsmyndighetens vurdering av eventuelle overskridelser vil være avhengig av overskridelsens størrelse, varighet, årsak og resipientens sårbarhet.

Virksomheten skal på bakgrunn av risikokartlegging for ytre miljø kunne dokumentere hvordan avvik fra fastsatte vilkår skal følges opp med eventuelle supplerende og/eller verifiserende biologiske og kjemiske undersøkelser, herunder gjellemetallprøver fra fisk.

Med «bakgrunnsverdi» menes primært verdier fra gjennomførte førkartlegginger og sekundært relevant referansestasjon. Dersom verdiene i førkartleggingen er anleggspåvirket, vil relevant referansestasjon være førende for grenseverdien.

Turbiditet/suspendert stoff: For måling av turbiditet på stasjoner i Mandalselva aksepteres manuell prøvetaking. For turbiditet gjelder midlingstid over en uke der hvor det er automatiske loggere. Suspendert stoff analyseres normalt ved enkeltprøver og grenseverdien er absolutt.

pH: For kontinuerlige målinger av pH gjelder grensene som midlingstid over en uke.

Jern: Grenseverdiene gjelder for filtrerte prøver.

(Sist endret 10.07.2020)

3.7 Tilstandsklassifisering – førtilstand

Det er ikke tillatt at berørte vannforekomster blir varig forringet som følge av anleggsaktiviteten, jmfør vannforskriften. Dette skal følges opp og dokumenteres gjennom pålagt miljøoppfølgingsprogram og rapporteres til Fylkesmannen (se vilkår under punkt 10.2 og 10.3 i denne tillatelsen).

3.8. Utslippssted

Avløpsvannet fra renseanlegg skal føres ut i resipientene på en slik måte at innblandingen i vannmassene blir best mulig og påvirkningen i hovedvassdragene blir minst mulig.

4. Grunnforurensning og forurensede sedimenter

Virksomheten skal være innrettet slik at det ikke finner sted utslipp til grunnen som kan medføre nevneverdige skader eller ulemper for miljøet.

Virksomheten plikter å holde løpende oversikt over eventuell eksisterende forurenset grunn innenfor anleggsområdene, herunder faren for spredning, samt vurdere behovet for undersøkelser og tiltak. Er det grunn til å anta at undersøkelser eller andre tiltak vil være nødvendig, skal virksomheten varsle forurensningsmyndigheten om dette. Forurenset grunn omfatter også syredannende bergarter. Ved funn av syredannende bergarter skal Fylkesmannen varsels umiddelbart

Graving, mudring eller andre tiltak som kan påvirke forurenset grunn eller forurensede sedimenter, trenger tillatelse etter forurensningsloven, eventuelt godkjenning fra kommunen³/Fylkesmannen.

---

³ Jf Forurensningsforskriftens kapittel 2 om opprydning i forurenset grunn ved bygge- og gravearbeider.

5. Kjemikalier

Med kjemikalier menes her kjemiske stoffer og stoffblandinger som brukes i virksomheten, både som råstoff i prosess og som hjelpekjemikalier, for eksempel begroingshindrende midler, vaskemidler, hydraulikkvæsker, brannbekjempningsmidler og flokkuleringsmidler.

For kjemikalier som benyttes på en slik måte at det kan medføre fare for forurensning, skal virksomheten dokumentere at den har foretatt en vurdering av kjemikalienes helse- og miljøegenskaper på bakgrunn av testing eller annen relevant dokumentasjon, jmfør også punkt 2.6 om internkontroll.

Virksomheten plikter å etablere et dokumentert system for substitusjon av kjemikalier. Det skal foretas en løpende vurdering av faren for skadelige effekter på helse og miljø forårsaket av de kjemikalier som benyttes, og av om alternativer finnes. Skadelige effekter knyttet til produksjon, bruk og endelig disponering av produktet, skal vurderes. Der bedre alternativer finnes, plikter virksomheten å benytte disse så langt dette kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.⁴

Stoffer alene, i stoffblandinger og/eller i produkter, skal ikke framstilles, bringes i omsetning, eller brukes uten at de er i overensstemmelse med kravene i REACH-regelverket⁵ og andre regelverk som gjelder for kjemikalier.

6. Støy

Støygrensene i T-1442/2012 for støy fra bygg- og anleggsvirksomhet er utgangspunktet for kravene i tillatelsen.

Virksomhetens bidrag til utendørs støy ved omkringliggende boliger, sykehus, pleieinstitusjoner, fritidsboliger, utdanningsinstitusjoner og barnehager skal ikke overskride følgende grenser, målt eller beregnet som fritt feltsverdi ved mest støyutsatte fasade:

Bygningstype	Dagtid (LpAeq12h)	Kveld (LpAeq4h 19-23) eller søn-/ helligdager (LpAeq16h 07-23)	Natt (LpAeq8h 23-07)
Boliger, fritidsboliger, sykehus, pleieinstitusjoner	65	60	45
Skole, barnehage	60 i brukstid		

LpAeq = A-veid ekvivalent lydtryknivå.

⁴ Jf Produktkontrollloven av 11.06.1979 nr. 79 § 3a

⁵ Forskrift om registrering, vurdering, godkjenning og begrensning av kjemikalier (REACH) av 30. mai 2008.

Verdiene i tabellen gjelder for anlegg med total driftstid mindre enn 6 uker. For lengre driftstid skjerpes grenseverdiene for dag og kveld med inntil 5 dB, jamfør retningslinje 1442, punkt 4.2.1.

Alle støygrenser skal overholdes innenfor alle driftsdøgn. Støygrensene gjelder all støy fra virksomhetens ordinære virksomhet, inkludert intern transport på bedriftsområdet og lossing/lasting av råvarer og produkter.

7. Støv

Virksomheten må legge opp aktiviteten på en slik måte at sjenerende støv ikke spres til omgivelsene. Ved behov skal det gjennomføres tiltak for å redusere spredning av støv, for eksempel vanning.

8. Avfall

8.1 Generelle krav

Utbygger plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det dannes avfall som følge av virksomheten. Særlig skal innholdet av skadelige stoffer i avfallet søkes begrenset mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at all håndtering av avfall, herunder farlig avfall, skjer i overensstemmelse med gjeldende regler for dette fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder avfallsforskriften⁶.

Avfall som oppstår i virksomheten skal søkes gjenbrukt i virksomhetens produksjon eller i andres produksjon, eller – for brennbart avfall – søkes utnyttet til energiproduksjon internt/eksternt. Slik utnyttelse må imidlertid skje i overensstemmelse med gjeldende regler fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, samt krav fastsatt i denne tillatelsen.

Tennlunter og plastfibre skal så langt det lar seg gjøre samles opp og håndteres som avfall.

8.2. Håndtering av farlig avfall

Farlig avfall skal håndteres i tråd med avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall.

Farlig avfall som blir lagret i påvente av levering/henting skal lagres på en slik måte at det ikke fører til avrenning til grunn, overflatevann eller avløpsnett.

Lagret farlig avfall skal være merket og skal ikke blandes sammen med annet avfall. Lagring skal foregå i tett container eller under tak på fast dekke. Lageret skal være sikret mot uvedkommende.

Virksomheten skal sørge for at farlig avfall blir deklarerert, og alle fraksjoner med farlig avfall må leveres til godkjent mottak minst en gang pr. år dersom mengden overskrider 1 kg.

---

⁶ Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall av 01.06.2004, nr. 930.

Absorpsjonsmidler skal være tilgjengelig der farlig avfall oppbevares.

8.3. Slam fra renseanlegg og bunnrensk fra tunnel

Slam fra renseanlegg, sandfang og lignende og bunnrensk fra tunnel skal analyseres og leveres til godkjent mottak. Hvis analysene viser at slammet ikke overskrider normverdiene i kapittel 2 i forurensningsforskriften, kan slammet benyttes til for eksempel arrondering av vegskråninger og lignende, såfremt dette ikke gir avrenning til vassdrag som medfører at grenseverdiene i tillatelsen overskrides.

(Sist endret 10.07.2020)

9. Forebyggende og beredskapsmessige tiltak mot akutt forurensning

9.1. Miljørisikoanalyse

Virksomheten skal gjennomføre en miljørisikoanalyse av sin virksomhet. Virksomheten skal vurdere resultatene i forhold til akseptabel miljørisiko. Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges. Miljørisikoanalysen skal være skriftlig og skal omfatte alle forhold ved virksomheten som kan medføre akutt forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader inne på virksomhetens område eller utenfor. Ved modifikasjoner og endringer i aktiviteten skal virksomheten oppdatere miljørisikoanalysen i samsvar med endringene.

Virksomheten skal ha oversikt over de miljøressurser som kan bli berørt av akutt forurensning og de helse- og miljømessige konsekvenser slik forurensning kan medføre.

9.2. Forebyggende tiltak

På basis av miljørisikoanalysen skal virksomheten iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Virksomheten skal ha en oppdatert oversikt over de forebyggende tiltakene.

9.3. Etablering av beredskap

Virksomheten skal, på bakgrunn av miljørisikoanalysen og de iverksatte risikoreduserende tiltakene, om nødvendig, etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning. Beredskapen skal være tilpasset den miljørisikoen som virksomheten til enhver tid representerer. Hvis aktuelt, skal beredskapen mot akutt forurensning øves minimum en gang per år.

9.4. Varsling av akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles i henhold til gjeldende forskrift⁷. Virksomheten skal også så snart som mulig underrette Fylkesmannen i slike tilfeller.

Fylkesmannen forutsetter at virksomhetene kan legge frem mer utfyllende dokumentasjon, for eksempel ved tilsyn, om virksomhetens aktiviteter knyttet til miljørisikoanalysen, de forebyggende tiltakene og beredskapen.

---

⁷ Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269

10. Utslippskontroll og rapportering til Fylkesmannen

Målinger av utslipp og overvåking av resipienter skal foregå så lenge Fylkesmannen finner dette nødvendig og minimum inntil tilstanden er tilbake til førtilstanden.

Etter anleggsfasen kan Fylkesmannen kreve at virksomheten gjennomfører tiltak for å tilbakeføre vassdrag til førtilstanden.

10.1. Målinger av utslipp fra renseanlegg og oljeutskillere

Virksomheten skal som et minimum gjennomføre målinger av utslipp til vann i tråd med punkt 3 i denne tillatelsen. Målinger omfatter prøvetaking, analyser og eventuelle beregninger.

I tillegg til de regulerte parameterne skal målingene omfatte relevante parametere som er representative for virksomhetens faktiske utslipp og inngå i virksomhetens dokumenterte internkontroll. Det skal utarbeides et miljøovervåkningsprogram som beskriver målemetoder og frekvenser. Valg av målemetoder og frekvenser skal begrunnes.

Prøvetaking og analyser skal forgå etter Norsk Standard (NS) der dette er mulig, og laboratorier som benyttes skal være akkreditert for analysene.

10.2 Målinger og overvåking av resipient

Virksomheten skal sende inn oppdatert klassifisering av vannforekomster i anleggsområdet basert på førkartleggingen innen **31.12.2019**.

Virksomheten skal dokumentere førtilstanden i alle bekker i forkant av oppstart av anleggsarbeider ved den aktuelle vannforkomsten. Dokumentasjonen skal foreligge i form av foto eller video.

Virksomheten skal gjennomføre målinger i resipient i tråd med punkt 3 i denne tillatelsen. Målinger omfatter prøvetaking, analyser og eventuell beregning.

For parametere som det er stilt grenseverdier for i tillatelsen og for kvalitetselement som kreves i tråd med vannforskriften, skal virksomheten utarbeide et miljøovervåkningsprogram som er tilstrekkelig for å dokumentere at kravene i denne tillatelsen overholdes.

Overvåkningsprogrammet skal sikre overvåkingen under anleggsfasen og frem til nytt miljøovervåkningsprogram er utarbeidet i forbindelse med utslippstillatelse for driftsfasen for veianlegget.

Hensikten med overvåkningsprogrammet er blant annet å:

- Kontrollere at avbøtende tiltak fungerer etter hensikten.
- Avdekke eventuelle uønskede effekter.
- Dokumentere at virksomheten overholder kravene i utslippstillatelsen.

- Dokumentere at vannforekomstene ikke har endret tilstandsklasse som følge av anleggsvirksomheten.
- Sette i verk strakstiltak ved behov.

Miljøovervåkningsprogrammet skal beskrive målemetoder og prøvetakingsfrekvenser. Valg av målemetoder og prøvetakingsfrekvenser skal begrunnes.

Det er utarbeidet veiledere for vannovervåking etter kravene i vannforskriften og den sist oppdaterte veilederen skal til enhver tid benyttes. Siste publiserte versjon ved ferdigstillelse av utslippstillatelsen er Direktoratgruppen for gjennomføringen av vannforskriften, 2018. *Veileder 02:2018 Klassifisering av miljøtilstand i vann – økologisk og kjemisk klassifiseringssystem for kystvann, grunnvann, innsjøer og elver.* Miljødirektoratets rapport «M-997/2018, Eksempelsamling for tiltaksorientert overvåking» skal legges til grunn for utforming av miljøovervåkningsprogrammet.

Virksomheten skal oversende revidert miljøovervåkningsprogram som er i samsvar med denne tillatelsen til Fylkesmannen innen 31.08.2020.

Alle prøvepunkter skal angis på et kart. **Oppdatert kart med alle overvåkingsstasjoner skal oversendes Fylkesmannen innen 31.08.2020.**

Virksomheten skal minst to ganger i året legge inn data som fremkommer i forbindelse med denne tillatelsen i databasen Vann-miljø på det gjeldende format som fremgår i veiledningen fra Miljødirektoratet. Mer informasjon om dagens løsning finnes på <http://vannmiljokoder.miljodirektoratet.no>.

Der det foregår overvåking i regi av Fylkesmannen eller vannregionen, må virksomheten bidra i felles overvåkingsprogram med relevante data for de kvalitetselementene som vegbyggingen kan påføre vannforekomstene.

(Sist endret 10.07.2020)

10.3. Rapportering til Fylkesmannen

Virksomheten skal rapportere resultatene fra målingene til Fylkesmannen.

Virksomheten skal straks melde alvorlige avvik i forhold til utslippstillatelsen til Fylkesmannen.

Virksomheten skal ta initiativ til jevnlig møter mellom Nye Veier AS/utbygger og Fylkesmannen hvor blant annet ytre miljø er tema.

Kvartalsrapport

Virksomheten skal sende inn rapport som omfatter overvåkingen hvert kvartal. Virksomheten kan rapportere for fjerde kvartal som en del av årsrapporten. Rapporten skal inneholde:

- Gjennomgang av fremdrift og loggføring av hvor arbeidet har forgått i det aktuelle kvartalet.
- Alle data som er målt i den aktuelle periode i excel-format.
- Vurderinger av målingene som presenteres, og om det har vært overskridelser av utslippstillatelsen.
- Hendelser/avvik knyttet til ytre miljø.
- Tiltak som har blitt gjennomført.
- Eventuelle klager fra berørte naboer/organisasjoner som gjelder ytre miljø, herunder også hvordan klagene er fulgt opp.

Årsrapport

Årsrapport skal oversendes Fylkesmannen innen 31. mars hvert år. Årsrapporten skal minimum inneholde:

- Status for fremdrift av vegbyggingen
- Status for utslipp og påvirkninger av resipienter sammenliknet med kravene i tillatelsen
- Status for tilstanden i vannforekomstene i forhold til kravene i vanndirektivet.
- Fremstilling av analyseresultater grafisk
- Rådata i excel-format
- Hendelser/avvik knyttet til ytre miljø med tilhørende redegjørelser og vurderinger
- Tiltak som har blitt gjennomført
- Eventuelle klager fra berørte naboer/organisasjoner som gjelder ytre miljø og hvordan disse er blitt håndtert.

Sluttrapport

Innen 8 måneder etter at anleggsfasen er ferdig, skal virksomheten utarbeide en sluttrapport som skal inneholde:

- Omtale og vurdering av arbeidet med anleggsfasen
- Oppsummering av status/tilstand for alle vannforekomster
- Dokumentasjon på at tilstanden er i vassdragene er tilbake til førtilstanden og at relevante tiltak er gjennomført for å tilbakeføre til førtilstand.
- Fremstilling av analyseresultater, grafisk og i excel-format
- Gjennomgang av utførte tiltak
- Bekreftelse på at alle data er importert til databasen Vann-miljø.

11. Søknad om driftstillatelse

Virksomheten skal senest innen seks måneder før anleggsfasen er ferdig søke Fylkesmannen om utslippstillatelse for driftsfasen til veianlegget. Søknaden skal inneholde nødvendige opplysninger om forventede utslipp, vurderinger av utslippenes påvirkning på resipienter, gjennomføring av tiltak og så videre.

12. Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter for forurensningsmyndigheten, eller de som denne bemyndiger, føre tilsyn med anleggene til enhver tid.

VEDLEGG 1

Liste over prioriterte miljøgifter, jf. punkt 2.1.

Utslipp av disse komponenter er bare omfattet av tillatelsen dersom dette framgår uttrykkelig av vilkårene i pkt. 3 flg. eller de er så små at de må anses å være uten miljømessig betydning

Metaller og metallforbindelser:

	Forkortelser
Arsen og arsenforbindelser	As og As-forbindelser
Bly og blyforbindelser	Pb og Pb-forbindelser
Kadmium og kadmiumforbindelser	Cd og Cd-forbindelser
Krom og kromforbindelser	Cr og Cr-forbindelser
Kvikksølv og kvikksølvforbindelser	Hg og Hg-forbindelser

Organiske forbindelser:

Bromerte flammehemmere:	Vanlige forkortelser
Penta-bromdifenyleter (difenyleter, pentabromderivat)	Penta-BDE
Okta-bromdifenyleter (defenyleter, oktabromderivat)	Okta-BDE, octa-BDE
Deka-bromdifenyleter (bis(pentabromfenyl)eter)	Deka-BDE, deca-BDE
Heksabromcyclododekan	HBCDD
Tetrabrombisfenol A (2,2',6,6'-tetrabromo-4,4'-isopropyliden difenol)	TBBPA

Klorerte organiske forbindelser

1,2-Dikloreten	EDC
Klorerte dioksiner og furaner	Dioksiner, PCDD/PCDF
Heksaklorbenzen	HCB
Kortkjedete klorparafiner C ₁₀ -C ₁₃ (kloralkaner C ₁₀ -C ₁₃)	SCCP
Mellomkjedete klorparafiner C ₁₄ -C ₁₇ (kloralkaner C ₁₄ -C ₁₇)	MCCP
Klorerte alkylbenzener	KAB
Pentaklorfenol	PCF, PCP
Polyklorerte bifenyler	PCB
Triklorbenzen	TCB
Tetrakloreten	PER
Triklloreten	TRI
Trikosan (2,4,4'-Triklor-2'-hydroksydifenyleter)	
Tris(2-kloretyl)fosfat	TCEP

Enkelte tensider:

Ditalg-dimetylammoniumklorid	DTDMAC
Dimetyldioktadekylammoniumklorid	DSDMAC
Di(hydrogenert talg)dimetylammoniumklorid	DHTMAC

Alkylfenoler og alkylfenoletoksyler:

Nonylfenol og nonylfenoletoksyler	NF, NP, NFE, NPE
Oktylfenol og oktylfenoletoksyler	OF, OP, OFE, OPE
Dodecylfenol m. isomerer	
2,4,6 tri-tert-butylfenol	

Polyfluorerte organiske forbindelser (PFCs)

Perfluoroktansulfonat (PFOS) og forbindelser som inneholder PFOS	PFOS, PFOS-relaterte forbindelser
Langkjedete perfluorerte karboksylsyrer	
Perfluoroktansyre	PFOA

C9-PFCA - C14-PFCA	PFNA, PFDA, PFUnDA, PFDoDA, PFTrDA, PFTeDA
Tinnorganiske forbindelser:	
Tributyltinn Trifenyltinn	TBT TFT, TPT
Polysykliske aromatiske hydrokarboner	PAH
Dietylheksylftalat (bis(2-etylheksyl)ftalat)	DEHP
Bisfenol A	BPA
Siloksaner	
Dekametylsyklopentasiloksan Oktametylsyktotetrasiloksan	D5 D4